

Список бібліографічних посилань

1. Опришко І. В., Сидорчук Л. А. Система правоохоронних органів України : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 243 с.

Одержано 13.10.2017

УДК 343.791(477)

Ярослав Олегович ЗАКОМОРНИЙ,

курсант 4 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексій Олександрович ДЕРЕВ'ЯГІН,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та

розкриття злочинів факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

**ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА
З ОПЕРАТИВНИМИ КОНТАКТАМИ**

З моменту перших згадок про агентурні прийоми роботи в Старому Завіті, сотні тисяч людей щорічно залучається до співпраці з поліцією в якості добровільних помічників правоохоронних і спеціальних служб або в якості штатних працівників, що забезпечують розвідувальні, контррозвідувальні та розшукові функції.

Загальновідомо, що оперативні працівники сучасної Національної поліції отримують інформацію, яка становить оперативний інтерес з метою протидії злочинності з різних джерел, зокрема з одного із найпоширенішого джерела оперативної інформації, а саме від оперативних контактів. Проте мало хто замислювався звідки пішла історія цієї категорії негласного апарату, його роль, походження та становлення в сучасних правоохоронних органах. Автор має намір розкрити історичний аспект походження оперативного контакту та його місце в сучасній правоохоронній структурі.

Отже, історія становлення оперативних контактів розпочалася досить давно, про них було відомо ще з самої Біблії в якій говориться про те, що Мойсей послав кількох своїх прибічників (дванадцять спостерігачів) в землю Ханаан,

© Закоморний Я. О., 2017

щоб вони вияснили чисельність її жителів, оборону міст, родючість землі. Через сорок днів посланці вернулись і розповіли зібрану інформацію, підкріпивши свій звіт зразками землі Ханаанської. На той час дана інформація мала велику цінність і здобути її могли лише вмілі особи, які вирізняються своєю винахідливістю та обережністю [1, с. 25].

Становлення українських оперативних контактів почалась в Київській Русі, де розслідуванням керували київські князі через лазутчиків, біженців, купців, які з високою імовірністю виконували роль тогочасних інформаторів збираючи інформацію з усіх усюд. Історія свідчить, що Київська Русь добре орієнтувалася в навколишньому світі, в хитросплетіннях європейської і східної політики, вміло вибираючи час для своїх військових і дипломатичних заходів і забезпечуючи їх інформаційно [1, с. 42].

За часів Гетьманщини вся охоронна і розшукова діяльність зосереджується в руках отаманів і гетьманів, а кримінальне судочинство здійснюється полковими суддями, писарями за дорученнями полковників і гетьманів. Інформацію для них діставали козаки, ремісники, шинкарі, селяни, тобто ті люди, які весь час знаходились в людних місцях та мали широке коли спілкування [1, с. 59].

Під час царювання Петра I розшукові функції виконували різні урядові установи: Петербурзька поліцейська канцелярія (з 1715 р.), яка поклала початок створення в Росії регулярної поліції, Таємна канцелярія розшукових справ (з 1718 р.) – у політичних справах, Контора розшукових справ (з 1724 р.) тощо. У 1719 губернаторам наказувалось «тримати таємних підсильщиків, щоб між людьми не було якого-небудь пустування». Тут можна припустити, що йдеться саме про інформаторів (оперативних контактів), які повинні збирати оперативну інформацію для вище перерахованих поліцейських урядових установ.

Уже на початку 20-го століття, коли починав вводитися територіальний принцип організації роботи сискиної частини, уся територія міста могла перебувати під наглядом сискиних агентів або інформаторів, які надавали інформацію про злочини або злочинців до відділень тогочасної поліції[2, с. 20–21].

Зауважимо, що у період розбудови УРСР, тогочасні оперативні працівники підпорядковувалися новоприйнятій

Інструкції з організації таємної агентури в установах карного розшуку, затвердженій НКВС УРСР 02.01.1922. Ця Інструкція визначала поняття «негласний інформатор» та визначала коло осіб, які можуть бути залучені до конфіденційного співробітництва. За способом діяльності розвідка поділялася на зовнішню і внутрішню. Саме зовнішня розвідка полягала у збиранні розвідниками оперативної інформації як серед населення, так і по можливості, від самих учасників банд [2, с. 27].

В сучасній Україні, після прийняття новітнього Кримінального процесуального кодексу і відповідних змін у оперативно-розшукове законодавство, саме оперативний контакт став невід'ємним джерелом оперативної інформації для всіх видів оперативних підрозділів. Ними стають або звичайні громадяни, які мають дуже високий рівень правосвідомості або колишні злочинці, які бажаючи виправитись та показати, що вони більше не повернуться до колишнього життя допомагають правоохоронним органам в боротьбі зі злочинністю.

І хоча на початку ХХІ ст. під впливом науково-технічного прогресу оперативно-розшукова діяльність все активніше використовує інформаційні технології для збору, аналізу і збереження конфіденційної інформації про осіб і факти, що представляють інтерес для розвідки, контррозвідки та розшукової роботи, пройшовши багатовікові випробування оперативний контакт залишається одним з ефективних засобів боротьби з посяганнями на інтереси держави, конституційні права та свободи громадян [3].

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О. М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності : монографія. Харків : Золота миля, 2012. 619 с.

2. Албул С. В., Андрусенко С. В., Мукоїда Р. В., Ноздрін Д. О. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. Одеса, 2016. 270 с.

3. Оперативно-розыскная деятельность : учебник / под ред. Горяинова К. К., Овчинского В. С., Синилова Г. К., Шумилова А. Ю. М. : Инфра-М, 2004. 848 с. URL: <http://www.bnti.ru/showart.asp?aid=989&lvl=05> (дата звернення: 25.10.2017).

Одержано 28.10.2017

